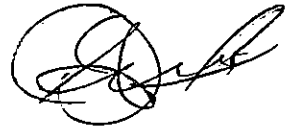

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Vatandaşlığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim. 16/09/2024

Doğan BEKİN
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 1-10-2024	Esas No: 2/2445

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
17 Eylül 2024
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
17 Eylül 2024
No: 1495726

GENEL GEREKÇE

Anadolu coğrafyası, insanlığın var olduğu günden beri birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Anadolu bu coğrafi özellikleriyle; Hititler, Frigler, Lidyalılar, İyonyalılar, Persler, Urartular, Romalılar, Bizanslılar, Beylikler, Selçuklular ve Osmanlılara kadar birçok medeniyete veya devlete ev sahipliği yapmıştır.

1071 Malazgirt Zaferi ile Türklere kapısını açan Anadolu, devamında Osmanlı İmparatorluğu döneminde de her dinden ve her milliyetten insan toplulukları uzun bir zaman içinde bir arada yaşamışlardır. Bugün Mardin ve Hatay illerimizde olduğu gibi barış ve huzur içinde yaşamışlardır.

Osmanlı Devletinin 1. Dünya savaşından yenik çıkması sonucunda, Osmanlı Meclis-i Mebusanı 28 Ocak 1920'de son toplantısını yapmıştır. Bu son toplantısında bağımsızlığının ve ülke bütünlüğünün ifadesi olan "Misak-ı Milli" beyannamesini kabul etmiştir. Misak-ı Milli beyannamesinin kabul edildiği tarihten sonra binlerce kişi gerek kendi isteğiyle gerekse kendi iradesi dışında Osmanlı topraklarının işgal edilmesi neticesinde ülkesini terk etmek durumunda kalmıştır.

Bununla birlikte Osmanlının Misak-ı Milli sınırları içinde ayrılarak, başka ülkelerde yaşam süren ve pek çok alanda başarıya ulaşan, dünya çapında tanınan ve şöhrete kavuşan gurur kaynaklarımız da mevcuttur. Bu duruma, Osmanlı İmparatorluğu döneminde 23 Aralık 1908'de Mardin'de doğan Yousuf Karsh'ı (Yusuf Karş) örnek verebiliriz. Ailesi tarafından dönemin şartları gereği 1924 yılında Kanada'da yaşayan akrabalarının yanına gönderilmiştir. Yousuf Karsh, olağanüstü gözlem yeteneğine sahip bir şahıstır. İnsanları gözlemleme yeteneği sayesinde insanların içlerindeki sırları keşfetmeye odaklı dönemin en başarılı ve ünlü portre fotoğrafçısı yapmıştır. Kariyeri boyunca, siyasi liderler, sanatçılar, bilim insanları, oyuncular ve yazarlar olmak üzere 15 bini aşkın kişinin fotoğraf çekimini yapmıştır. Bu kişiler arasında, İngiltere Başbakanı Sir Winston Churchill, Kraliçe Elizabeth, Ernest Hemingway, Fidel Castro, Audrey Hepburn, Albert Einstein, Pablo Picasso, Walt Disney ve Martin Luther King gibi pek çok ünlü kişinin portre fotoğrafları vardır.

Bu alanda ünlü olan bir diğer örnek de Malak Karsh'dır. Ağabeyi Yousuf Karsh'tan sonra 1937 yılında Kanada'ya göç etmiştir. Malak Karsh da fiziksel olarak zorlayıcı pozisyonlara girerek doğa ve inşa edilmiş yapıların fotoğraflarını çekmesiyle tanınmıştır. Ottawa Şehri, Parlamento Binaları, Rideau Kanalı ve genel olarak Ulusal Başkent Bölgesi'nin kapsamlı fotoğraflarıyla bir milyondan fazla fotoğraf çekerek dünya çapında büyük bir şöhrete ulaşmıştır.

Yine, Bitlisli bir ailenin çocuğu olan William Saroyan'da dünyaca tanınan roman, hikâye ve tiyatro yazarlarından biridir. Hatta UNESCO, doğumunun yüzüncü yılına denk gelen 2008 yılını William Saroyan yılı olarak ilan etmiştir. Kendisinin vasiyeti üzerine cenazesinin bir bölümü Van Gölü'ne ve ailesinin anavatanı olan Bitlis'e ve Ağrı Dağı'nın eteklerine, bir kısmı da Yerevan'daki Ünlüler Panteonu'na gömülmüştür.

Bir diğer dünyaca şöhrete ulaşan şarkıcı da Mardinli Wadi Haddad ile Lübnanlı Süryani Maruni Liza Alboustani'nin kızı olan asıl adı Nouhad Haddad yani Feyruz'dur. Ailesi Mardin'den Lübnan'a göç etmiştir. Feyruz, turkuaz sesli kraliçe olarak şöhrete kavuşmuş bir ses sanatçısıdır. Feyruz, dünyanın birçok yerinde toplum yararına yüzlerce konser vermiştir.

İstanbul doğumlu olup yurt dışına göç eden ve iş dünyasında dünya çapında tanınan iş insanlarından birisi de Kalust Gülbenkian'dır. Ailesi Kayserili olan Gülbenkian, Londra, Bakü, Paris ve Lizbon'da petrol endüstrisinde önemli görevlerde bulunmuştur. Petrol hisseleri ile uluslararası iş çevrelerinde "Bay Yüzde Beş" (Mr. Five Percent) olarak tanınmıştır. Gülbenkian aynı zamanda dünyanın sayılı koleksiyoncularından birisi olarak da tanınmıştır.

Görüldüğü gibi, ülkemizin ve milletimizin engin birikim ve kültürel zenginliği dikkate alınarak Misak-ı Milli beyannamesinin kabul edildiği tarihten sonra gerek kendi isteğiyle gerekse iradesi dışında ülkesini terk etmek durumunda kalan ve farklı ülkelerde yaşam sürerken

pek çok alanda başarıya ulaşan ve dünyaca tanınan kişiler mevcuttur. Bu örnekler dışında da yine dünyaca şöhrete kavuşan ve tanınan yüzlerce isim mevcuttur.

Bu Kanun Teklifi ile Misak-ı Milli'nin kabul edildiği tarihten sonra, bir şekilde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkmış kişilere kültürel vatandaşlık verilmesi amaçlanmıştır. Bu vesileyle dünya çapında bilim insanı, sanatçı, oyuncu, yönetmen, fotoğrafçı ve iş insanı gibi başarı sağlamış kişilere anavatanlarıyla irtibat sağlamanın yani kültürel vatandaşlığın verilmesinin Türkiye'nin uluslararası itibarını arttıracaklarını değerlendirmekteyiz.

Başka ülkelerde benzer çalışmaların olduğunu belirtmek gerekirse İspanya örneği verilebilir. İspanya tarihi süreç içerisinde bir şekilde İspanya'dan göç etmek zorunda kalan İspanya kökenlilere İspanya vatandaşlığını vermiştir. İspanya kabul ettiği kanunla İspanya vatandaşlığının iki şekilde kazanılabileceğini belirtmiştir. Birincisi Medeni Kanun'da 21'inci maddesinde istisnai yoldan Kraliyet Kararnamesi ile ikincisi ise 22'nci maddede belirtilen yasal oturma süresinin tamamlanması ile vatandaşlık verilmesine yöneliktir. Kanunun 1'nci maddesinin birinci fıkrasında istisnai koşullara bağlı olarak takdir yetkisi ile vatandaşlık kazanılmasına atıf yapılmış ve İspanya'da oturma izni olmasa dahi İspanya ile özel bir bağı olduğunu kanıtlayabilen kişilere vatandaşlık verileceği belirtilmiştir. İkinci fıkrada ise özel bağı ancak belirli belgelerle kanıtlanabileceği öngörülmüştür. Örneğin başvuru sahibinin soyadının İspanyol kökenli olduğunu belgeleyen kişiler ve maddenin üçüncü fıkrasında da İspanya ile özel bağlantının bazı ispat ile ve bir bütün olarak ele alınacağı belirtilmiştir. Örneğin, Yetkili bir resmi ya da özel kurum tarafından verilen İspanyol tarihi ve kültürü eğitimi sertifikaları, İspanyol kişi veya kurumların yararına veya İspanya topraklarında gerçekleşen hayırsever, kültürel veya ekonomik faaliyetlerin ve kültürünün araştırılması, korunması ve yaygınlaştırılmasını amaçlayan kurumları desteklemek gibi faaliyetler olarak tanımlanmıştır.

Bu Kanun Teklifi ile ülkemizdeki kültürel zenginliğe ve uygarlık medeniyetine katkı sağlamış, bu topraklara ait aidiyet duygusunu içinde barındıran kişilere ve bu kişiler yaşamıyorsa yakınlarını onurlandırmak adına kültürel vatandaşlık hakkı verilmesi öngörülmektedir. Dünya çapında başarıya kavuşmuş kişilere ve bu kişiler hayatta değillerse alt soylarına yani mirasçılarına her birini birer kültür temsilcisi olacak şekilde, kökenlerinin bulunduğu topraklara yeniden gelebilmeleri, soy bağlarını yeniden hatırlamaları ve onların ruhlarını onurlandırılmalarını hedefliyoruz.

Bu Kanun Teklifi ile; ülkemizin tanıtımına olumlu anlamda katkıda bulunmak amacıyla Misak-ı Milli'nin kabul edildiği tarihten sonra Osmanlı Devleti veya Türkiye Cumhuriyeti idari sınırları içindeki topraklardan bir şekilde göç ettiğini kanıtlayabilen kişilere veya onların alt soy mirasçılarına seçme ve seçilme hakkı ile miras talep etme hakkı içermeyen kültürel vatandaşlık hakkı tanınması öngörülmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Bu madde ile, genel gerekçede açıklandığı üzere, Misak-ı Milli'nin kabul edildiği tarihe kadar bu topraklarda yaşamış, sonrasında farklı ülkelere giden ya da gitmek zorunda kalan, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkmış olan ve dünya çapında başarılı ve şöhret sahibi olan; sanatçı, oyuncu, bilim insanı, iş insanları gibi kişilere hayattalar ise kendilerine, vefat etmişlerse alt soy mirasçılarına başvurmaları halinde ve öngörülen şartları taşımaları halinde kendilerine kültürel vatandaşlık verilmesi öngörülmektedir.

Madde ile, vatandaşlık hakkı tanınan kişilerden her birisinin tanıtım için birer kültür temsilcisi olacağı, kendi soy kökenlerinin bulunduğu topraklara vatandaş olarak yeniden gelebilecekleri ve vatan soy bağlarını yeniden kurabilecekleri, atalarından kalan kültürel miraslarına sahip çıkabilecekleri, başarılarının onurlandırmak adına kültürel vatandaşlık hakkı verilmesi sağlanmaktadır. Yine madde ile kültürel vatandaşlık hakkı talep eden kişilerin seçme ve seçilme hakkı ve geçmiş dönemde kalan hususlar için miras talep edemeyecekleri hüküm altına alınmıştır.

Bu Kanun yürürlüğe girdikten sonra başvuruda bulunan ve kanunun öngördüğü şartları karşılayanlardan haklarında milli güvenlik ve diğer hususlarda herhangi bir olumsuzluk bulunmayan kişilere altı ay içinde kültürel vatandaşlık hakkı verilir. Bu kişilerin durumları göç ettikleri ilin nüfus kütüğüne tescil edilecektir.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1-29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 2- (1) İstanbul’da toplanan son Osmanlı Meclis-i Mebussan tarafından 28 Ocak 1920’de oy birliği ile onaylanan Misak-ı Milli sınırlarının kabul edildiği tarih itibarıyla Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan ve daha sonra bir şekilde yurt dışına dünyanın farklı yerlerine göç eden kişilerden; bilimde, sanatta, edebiyatta veya iş dünyasında kazandıkları başarılarla şöhret kazanmışlardan; herhangi bir şahıs yaşıyorsa kendisine, kendileri hayatta değillerse alt soy mirasçılarına başvurmaları halinde Türkiye Cumhuriyeti kültürel vatandaşlığı verilir.

(2) Kültürel vatandaşlık talepleri il ve ilçe nüfus müdürlüklerine, yurt dışı elçiliklere veya daimi temsilciliklerinden herhangi birisine yapılabilir.

(3) Kültürel vatandaşlık talep eden kişilerin milli güvenlik ve Türk Vatandaşlık Kanunun vatandaşlığın kazanmasında aradığı diğer şartlardan herhangi bir eksiği bulunmayan kişilere başvurmaları takip eden altı ay içinde Türkiye Cumhuriyeti kültürel vatandaşlığı verilir ve göç ettikleri ilin nüfus kütüğüne tescili yapılır.

(4) Kültürel vatandaşlık; seçme ve seçilme hakkı ile geçmişten kaynaklı hususlar nedeniyle miras talep etme hakkını tanımaz.

(5) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Dışişleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı tarafından altı ay içinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar mevcut yönetmeliklerin bu maddeye aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.